

gørelse for deres Forhold i Danmark i de ca. halvandet Hundrede Aar fra deres første Bosættelse her indtil 1814.

I en værdig og dog upedantisk Stil fremstilles, støttet paa adskilligt Materiale, de vanskelige Kaar, hvorunder Jøderne i Danmark levede, men som gennemgaaende dog var bedre end i andre Lande, fordi Jøderne i disse langt mere end hos os led under en fanatisk, inhuman Tradition og Autoriteternes Vilkaarlighed. Ogsaa „Oplysningstidens“ Krav kommer herhjemme mere end andetsteds Jøderne blivende til gode, men i selve det dansk-jødiske Samfund opstaar der samtidig stærke Brydninger mellem en stivnet og stivsindet Ortodoksi, forbundet med Frygt for Amalgamering, og friere Ideer forbundet med Ønsker om aandelig Vekselvirkning med Omverdenen. Skildringen heraf faar yderligere Fylde gennem de mange interessante Bilag, og den hele Redegørelse viser, hvordan Bestræbelserne baade ude- og indefra tilsidst fører til den formelle Ligestilling, som Ao. af 1814 giver Udtryk for, og som i Tiden derefter følges af den reale, hvorved danske Jøder bliver danske.

Skriftets sidste Del optages af Arkivalia ved Bibliotekar Fischer. Disse Gengivelser (delvis fotografiske) af Epitafier, Testamenter, Kontrakter, Skifteregistreringer, Lister over Foræningsmedlemmer m. v., i Original og i Oversættelser og forsynede med personalhistoriske Noter — et med megen Omhu og Kyndighed foretaget Arbejde —, frembyder en ikke ringe almen Interesse ved Siden af den lokale og specielle. Som Helhed gør det smukt udstyrede Jubilæumsskrift baade Udgivere og Forfattere Ære.

M. R-n.

Ifølge Meddelelser i Dagspressen og i en Artikel i „Svensk Tidskrift“ 1914, 2. Hefte af Professor i Lund Sam. Clason, er Henning Hamiltons Papirer den 16. Januar 1914 paa Hundredaarsdagen efter hans Fødsel for største Delen blevet tilgængelige for Offentligheden. Bl. a. Professor Clason er beskæftiget med Undersøgelsen og Bearbejdelsen af dette betydningsfulde Efterladenskab; han har i svensk „Historisk Tidskrift“ 1914, 2. Hæfte, offentliggjort en Afhandling „Skodsborgmötet och Ulriksdalskonferensen“, hvor han har anvendt Dele deraf.

Fra anden Side vil der blive meddelt et Udvalg af Hamiltons Breve og Papirer, og endelig vil der blive udgivet en efterladt Afhandling „Ett bidrag til min tids historia“ af Henning Hamilton 1863—64, særlig vedrørende den paatænkte Alliance mellem Danmark og Sverige.

Som en Prøve paa de Hamiltonske Breves Indhold har Professor Clason offentliggjort 4 Breve i det nævnte Hefte af „Svensk Tidskrift“, nemlig Breve til Hamilton fra C. Hall, General I. M. Björnstjerna, Louis de Geer og P. Vedel i Aarene 1863—64. Hvert af disse indeholder betydningsfulde Enkeltheder; men i Særdeleshed er P. Vedels Brev af 1. August 1864 meget interessant. Det belyser saavel hans Tro paa Fredslutningens Foreløbighed, som de Grunde, der bragte ham til at billige, at Ministeriet Monrad lod Konferencen i London gaa fra hinanden uden Resultat. Tillige bekræfter Brevet de af M. Rubin foran S. 123 fremsatte Bemærkninger om den Opfattelse, der gjorde sig gældende i de forskellige Kredse i Danmark i 1864 med Hensyn til en Bevarelse alene af et „Slesvig, nord for Flensborg“.

Vedels Brev er et af de faa hidtil offentlig kendte, mere personlig prægede Breve fra ham og har ogsaa derfor en særlig Værdi, selv om det ingenlunde bør glemmes, at han visselig ogsaa i dette Brev skrev som Diplomat til Diplomat. Da Brevet i det svenske Tidsskrift for mange danske Læsere kan være vanskelig tilgængeligt, gengives den væsentligste Del deraf her¹⁾.

„Vi faae nu en Fred, der næsten ikke lader os nogen Udsigt til en Fremtid. Jeg kan godt forstaae at man fortvivler om at Danmark kan overstaae en saadan Prøvelse, og naar jeg personligen ikke kan opgive Haabet, saa er det vel snarere et Instinkt end en reflecteret Tro. Og dog er der et Slags Raisonnement som ligger til Grund for mit Haab om at det sidste Ord ikke er sagt ved en Fred, som berøver os hele Slesvig med den største jyske Enclave og alle de jyske

¹⁾ Et Par Trykfejl i Aftrykket i „Svensk Tidskrift“ er her, efter Aftale med den svenske Udgiver, rettet.

Vestøer. Jeg hører nu saa mange beklage at vi ikke i London toge Aabenraa—Hoyerlinien! Mig forekommer det godt og uagtet jeg ikke i Alt billigede hvad vi gjorde eller rettere undlode i London, saa skal jeg dog altid være rede til at forsvare vor Regering og vore Underhandlere i en Politik, som havde store Chancer for sig og som kunde med lidt Held have ført til et virkelig antageligt Resultat. Saaledes som Forholdene nu ere, vilde jeg ansee det for bedst at bestræbe sig for gode finansielle Betingelser men ikke give det Mindste for en unyttig Stump af Nordslesvig, der desuden kunde give Freden Udseende af at have taget det mindste Hensyn til Nationalitetsforholdene. Langt hellere en Fred, som af Alle erkjendes ikke at hvile paa noget som helst Princip, thi den har langt mere Udsigt til ved en Lejlighed der vel ikke vil altfor længe vente paa sig, at blive revideret paa en virkelig Basis, den være sig nu politisk-historisk eller national. Lad hellere Tyskerne incorporere den hele danske Nationalitet i Nordslesvig og den største jyske Enclave i Tydskland, end en Stump, som maaskee vilde mangle Styrke til at gjøre energisk Modstand mod Fortydskningen. Als og Dyppel samt Flensborg maae vi have, hvis Besiddelsen skal have nogen Betydning, og maaskee vil nogle Aars tysk Regering fremme de danske Sympathier langt sydligere i Slesvig end alle vore positive Bestræbelser kunne det.

Jeg haaber altsaa paa en tredie Akt i Dramaet og jeg nægter ikke, at jeg ønsker det ogsaa for Sverrigs Skyld og for Nordens Fremtid. Denne Tanke behøver jeg ikke at udvikle til Deres Excellence, thi jeg veed at Ingen har lidt som De netop i denne Retning.

For os gjælder det derfor, saasnart vi faae Ro, at tage med Iver fat paa vor egen Regeneration, og der er Meget at gjøre, gid det maa lykkes os at faae Eenhed og Patriotisme frem, thi derpaa er det især at det skorter os. Det gaaer op og ned i Verden, og vi kunne naar vi alvorlig ville det, endnu komme op igjen!"

A. Frs.

Den svenske Regering overdrog i 1912 Bibliotekar Isak Collijn systematisk at gennemgaa de gamle Pergamentblade,